HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

יקבוהו לאום ואין א)לאום אלא עוברין שנאמר [1]ולאום מלאום יאמץ ואין קבה אלא קללה שנאמר [2]מה אקב לא קבה אל ואין בר אלא תורה שנאמר [3]נשקו בר פן יאנף עולא בר ישמעאל אומר מנקבין אותו ככברה כתיב הכא [4]יקבוהו לאום וכתיב התם [5]ויקב חור בדלתו ואמר אביי כי ב)אוכלא דקצרי ואם למדו מה שכרו אמר רבא אמר רב ששת זוכה לברכות כיוסף שנאמר [4]וברכה לראש משביר ואין משביר אלא יוסף שנאמר [6]ויוסף הוא [השליט על הארץ הוא] המשביר לכל עם הארץ אמר רב ששת כל המלמד תורה בעוה"ז זוכה ומלמדה לעולם הבא שנאמר [7]ומרוה גם הוא ג)יורה אמר רבא מניין לתחיית המתים מן התורה שנאמר [8]יחי ראובן ואל ימות יחי ראובן בעולם הזה ואל ימות לעולם הבא רבינא אמר מהכא [9]ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם רב אשי אמר מהכא [10]ואתה לך [לקץ] ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימין אמר רבי אלעזר כל פרנס שמנהיג את הצבור בנחת זוכה ומנהיגם לעוה"ב שנאמר [11]כי מרחמם ינהגם ועל מבועי מים ינהלם ד)וא"ר אלעזר גדולה דעה שניתנה בין שתי אותיות שנאמר [12]כי אל דעות ה' וא"ר אלעזר גדול מקדש שניתן בין שתי אותיות שנאמר [13]פעלת ה' מקדש ה' כוננו ידיך מתקיף לה רב אדא ה)קרחינאה אלא מעתה גדולה נקמה שניתנה בין שתי אותיות דכתיב [14]אל נקמות ה' אל נקמות הופיע אמר ליה למילתיה הכי נמי כדעולא דאמר עולא שתי הופעיות הללו למה אחת למדת טובה ואחת למדת פורענות ואמר ר' אלעזר כל אדם שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו שזה ניתן בין שתי אותיות וזה ניתן בין שתי אותיות ואמר ר' אלעזר כל אדם שיש בו דעה לסוף מתעשר שנאמר [15]ובדעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים ואמר ר' אלעזר כל אדם שאין בו דעה אסור לרחם עליו שנאמר [16]כי לא עם בינות הוא על כן לא ירחמנו עושהו ויוצרו לא יחוננו וא"ר אלעזר כל הנותן פיתו למי שאין בו דעה יסורין באין עליו שנאמר [17]לחמך ישימו מזור תחתיך אין תבונה בו ואין מזור אלא יסורין שנאמר [18]וירא אפרים את חליו ויהודה את מזורו ואמר ר' אלעזר כל אדם שאין בו דעה לסוף גולה שנאמר [19]לכן גלה עמי מבלי דעת ואמר ר"א [א]כל בית שאין דברי תורה נשמעים בו בלילה אש אוכלתו שנאמר [20]כל חשך טמון לצפוניו תאכלהו אש לא נופח ירע שריד באהלו ו)אין שריד אלא ת"ח שנאמר [21]ובשרידים אשר ה' קורא ואמר ר' אלעזר כל שאינו מהנה תלמידי חכמים מנכסיו אינו רואה סימן ברכה לעולם שנאמר [22]אין שריד לאכלו על כן לא יחיל טובו אין שריד אלא תלמידי חכמים שנאמר ובשרידים אשר ה' קורא ואמר רבי אלעזר [ב]כל שאינו משייר פת על שלחנו אינו רואה סימן ברכה לעולם שנאמר אין שריד לאכלו על כן לא יחיל טובו והאמר רבי אלעזר כל המשייר פתיתים על שלחנו כאילו עובד ע"ז שנאמר [23]העורכים לגד שלחן והממלאים למני ממסך לא קשיא [ג]הא דאיכא שלימה בהדיה הא דליכא שלימה בהדיה ואמר רבי אלעזר ז)כל המחליף בדבורו כאילו עובד ע"ז כתיב הכא [24]והייתי בעיניו כמתעתע וכתיב התם [25]הבל המה מעשה תעתועים ואמר רבי אלעזר כל המסתכל בערוה קשתו ננערת שנאמר [26]עריה תעור קשתך ח)ואמר רבי אלעזר לעולם הוי קבל וקיים אמר רבי זירא אף אנן נמי תנינא ט)[ד]בית אפל אין פותחין לו חלונות לראות נגעו ש"מ י)אמר ר' טבי אמר רבי יאשיה מאי דכתיב [27]שאול ועוצר רחם ארץ לא שבעה מים וכי מה ענין שאול אצל רחם אלא לומר לך מה רחם מכנים ומוציא אף שאול מכנים ומוציא והלא דברים קל וחומר ומה רחם שמכניסין בו בחשאי מוציאין ממנו בקולי קולות שאול שמכניסין כ)בו בקולות אינו דין שמוציאין ממנו בקולי קולות מיכן תשובה לאומרין אין תחיית המתים מן התורה תנא דבי אליהו צדיקים שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיותן [ה]אינן חוזרין לעפרן שנאמר [28]והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלים מה קדוש לעולם קיים אף הם לעולם קיימין

ואם

יקבוהו. מנקבים אותו לשון (מלכים ב יב) ויקוב חור בדלתו: **אוכלא דקצרי.** כלי של כובסין שהוא מנוקב ומזלפין בו מים על הבגדים: **ומרוה גם הוא יורה.** מי שמרווה את תלמידו בדבר הלכה גם הוא יורה לעולם הבא. ל"א ומרוה לשון מורה: **ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד וגו'.** רמז לו שימות ויעמוד לאחר מכן לקץ הימין לקץ שעתיד הקב"ה להחזיר ימינו לפניו שהרי ל) השיב אחור ימינו מ): **מרחמם.** בעוה"ז: **ינהגם.** לעוה"ב: **שתי אותיות.** של שם כך שמעתי. ל"א כל שמות של שם דאמרי' בעלמא (חגיגה דף טז.) לבאות אות הוא בצבא שלו קרי להו אותיות לשון מופלא: **גדול מקדש.** חשוב הוא: **למילתיה הכי נמי.** דגדולה היא וכדעולא: **שתי הופעיות.** דכתיב אל נקמות ה' אל נקמות הופיע ואיכא תרי נקמות וחדא הופעה בתרוייהו ודמי כמאן דאיכא אכל נקמה ונקמה חדא הופעה: **חדא לטובה.** של ישראל שסילק שכינתו מאומות העולם ובא על ישראל וקרי ליה נקמות משום דתגמול טוב הוא שזכו לשכינה על שאמרו נעשה ונשמע ונקמה היינו תגמול ואחת לפורענות לעובדי כוכבים נ) שנפרע מהן ליום הדין כדאמרינן בפרק קמא דמסכת ע"ז (דף ד.) נוקם ה' ובעל חמה לעכו"ם נ) שהוא בעצמו ובכבודו נפרע מהן והיינו הופעה: **ובדעת.** מפני הדעת מלאו כל החדרים הון: **בשביל לחמך.** שנתת למי שאין בו דעה ישימו מזור תחתיך: **כל חשך טמון לצפוניו.** כל לילה לפון ונחבא ממצפוני התורה שאין דברי תורה נשמעין באותו בית: **תאכלהו אש לא נופח.** זה אשו של גיהנם שאין צריך נפוח: **ירע שריד באהלו.** מי שרע בעיניו שיש שריד באהלו: **כל שאינו משייר פתיתין.** דצריך לשייר כדכתיב אכול והותר (מלכים ב ד): **והא אמר רבי אלעזר כל המשייר פתיתין על שולחנו כאילו עובד ע"ז שנאמר העורכים לגד שולחן.** שכן עושין שמניחין שלחן ערוך במאכל ומשתה לשם אותה ע"ז שקורין גד וממלאים כוסות של מרקחים נסוכים לע"ז ששמה מני: **הא.** דקאמר אסור: **דאיכא שלימה בהדיה.** שמביא שלימה לאחר שאכל ונותן על השלחן עם הפתיתין ששייר דמחזי דלשם ע"ז עביד הכי: **והא דליכא שלימה בהדייהו.** דמזומנין לעני: **הא גדא לביתיה** לא גרסי': **המחליף בדבורו.** משנה בדבורו שלא יהא ניכר: **קשתו ננערת.** כח קושי אבר שלו ננער שאינו מוליד שנאמר עריה תעור קשתך עריה שאתה מסתכל בה ממש בערותה היא תעיר קשתך. ד"א המסתכל המחשב בעריות דאשת איש קשתו גבורת ידו ננערת מתהלכת ומתמעטת כמו (ב"מ דף כט:) מלא כסות מנערה אחת לשלשים יום א"נ כמו (שמות יד) וינער ה': **הוי קבל.** הוי עניו ותחיה. קבל לשון אפל עשה עצמך אפל ושפל: **בית אפל אין פותחין בו חלונות לראות את נגעו.** כנגע נראה לי בבית כתיב ס) דמשמע נראה ממילא ועוד דכתיב לי ולא לאורי ע) נמצא שאפלתו הצלתו דכל זמן שאין כהן רואהו אין מטמא בנגעים: **שאול ועוצר רחם ארץ לא שבעה מים.** קבר לא שבע ממתים ועוצר רחם בית הרחם שהוא קצור ועצור לא ישבע מבעילות וכן ארץ לא שבעה מים: **וכי מה ענין שאול וכו'.** למה נסמכו הני אהדדי: **מכנים.** הזרע ומוציא הולד אף שאול מכניס ומוציא לתחיית המתים: **שמכניסין בה בקולי קולות.** בבכי גדול קוברין את המת: **אינו דין שמוציאין אותו בקולי קולות.** שנאמר פ) יתקע בשופר גדול: **שעתיד הקב"ה להחיות.** לימות המשיח: **לאחר שיחיו שוב אין חוזרין לעפרם.** בין צ) (לימות המשיח בין לעולם הבא) אלא הבשר מתקיים עליהם עד שישובו ויחיו לעתיד לבא:

ואותן

מסורת הש"ס

א) סוטה מא:, ב) [גי' הערוך ערך אבל דאובלא בבי"ת וע"ש שני פירושים], ג) בקרא כתיב יורא באל"ף, ד) ברכות לג. ע"ש, ה) [שם. ע"ש], ו) חולין קלג., ז) [מס' כלה], ח) לעיל יד., ט) [נגעים פ"ב מ"ג] חולין י:, י) ברכות טו:, כ) בד"י אותו, ל) בס"א נוסף: כתוב, מ) [איכה ב], נ) בס"א: לאומות העולם, ס) [ויקרא יד], ע) [מועד קטן ח.], פ) [ישעיה כז], צ) ימות המשיח ולעולם הבא. רש"ל.

◆

גליון הש"ס

גמ' כל בית שאין ד"ת נשמעין. עיין עירובין דף יח ע"ב:

◆

מוסף רש"י

ואל ימות לעולם הבא. שלא יזכר לו מעשה בלהה (דברים לג ו). **בין שתי אותיות.** בין שתי אזכרות (ברכות לג.). **למילתיה הכי נמי.** במקום שצריכה נקמה דבר גדול הוא (שם). **אחת למדת טובה.** כדאמרינן בב"ק (לח.) מפארן הופיע והפקיר ממונן לישראל, שור של ישראל שנגח שור של עכו"ם פטור. הופיע, גלה והפקיר כשלא קבלו את התורה (שם). **בית אפל.** שצריך לפתוח לו חלונות לראות את נגעו, פוטרין אותו לגמרי, כדכתיב (ויקרא יד) כנגע נראה לי בבית, לי ולא לאורי, שאם עמד במקום אפל וצריך שם להדליק את הנר, אינו נגע (חולין י:). **מה רחם מכניס.** הזרע, **ומוציא.** הולד (ברכות טו:). **שאול.** קבר, **שמכניסין בו בקולות.** של בכי ומספד (שם).

עין משפט נר מצוה

ו א מיי' פ"ג מהל' ת"ת הל' יג סמג עשין יב טוש"ע יו"ד סי' רמו סעיף כד:

ז ב ג טוש"ע או"ח סי' קפ סעיף ב [טוש"ע י"ד סי' קעח סעי' ג]:

ח ד מיי' פי"ד מהל' טומאת צרעת הל' ה:

ט ה מיי' פ"ח מהל' תשובה הל' א:

◆

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר יְיָ לָהּ שְׁנֵי גוֹיִם בְּבִטְנֵךְ וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֵּעַיִךְ יִפָּרֵדוּ וּלְאֹם מִלְאֹם יֶאֱמָץ וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר: בראשית כה כג
2. מָה אֶקֹּב לֹא קַבֹּה אֵל וּמָה אֶזְעֹם לֹא זָעַם יְיָ: במדבר כג ח
3. נַשְּׁקוּ בַר פֶּן יֶאֱנַף וְתֹאבְדוּ דֶרֶךְ כִּי יִבְעַר כִּמְעַט אַפּוֹ אַשְׁרֵי כָּל חוֹסֵי בוֹ: תהלים ב יב
4. מֹנֵעַ בָּר יִקְּבֻהוּ לְאוֹם וּבְרָכָה לְרֹאשׁ מַשְׁבִּיר: משלי יא כו
5. וַיִּקַּח יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן אֲרוֹן אֶחָד וַיִּקֹּב חֹר בְּדַלְתּוֹ וַיִּתֵּן אֹתוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ מִיָּמִין בְּבוֹא אִישׁ בֵּית יְיָ וְנָתְנוּ שָׁמָּה הַכֹּהֲנִים שֹׁמְרֵי הַסַּף אֶת כָּל הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵית יְיָ: מלכים ב יב י
6. וְיוֹסֵף הוּא הַשַּׁלִּיט עַל הָאָרֶץ הוּא הַמַּשְׁבִּיר לְכָל עַם הָאָרֶץ וַיָּבֹאוּ אֲחֵי יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ אַפַּיִם אָרְצָה: בראשית מב ו
7. נֶפֶשׁ בְּרָכָה תְדֻשָּׁן וּמַרְוֶה גַּם הוּא יוֹרֶא: משלי יא כה
8. יְחִי רְאוּבֵן וְאַל יָמֹת וִיהִי מְתָיו מִסְפָּר: דברים לג ו
9. וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת עָפָר יָקִיצוּ אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֵלֶּה לַחֲרָפוֹת לְדִרְאוֹן עוֹלָם: דניאל יב ב
10. וְאַתָּה לֵךְ לַקֵּץ וְתָנוּחַ וְתַעֲמֹד לְגֹרָלְךָ לְקֵץ הַיָּמִין: דניאל יב יג
11. לֹא יִרְעָבוּ וְלֹא יִצְמָאוּ וְלֹא יַכֵּם שָׁרָב וָשָׁמֶשׁ כִּי מְרַחֲמָם יְנַהֲגֵם וְעַל מַבּוּעֵי מַיִם יְנַהֲלֵם: ישעיהו מט י
12. אַל תַּרְבּוּ תְדַבְּרוּ גְּבֹהָה גְבֹהָה יֵצֵא עָתָק מִפִּיכֶם כִּי אֵל דֵּעוֹת יְיָ וְלוֹ נִתְכְּנוּ עֲלִלוֹת: שמואל א ב ג
13. תְּבִאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתְךָ מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ פָּעַלְתָּ יְיָ מִקְּדָשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ: שמות טו יז
14. אֵל נְקָמוֹת יְיָ אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיַע: תהלים צד א
15. וּבְדַעַת חֲדָרִים יִמָּלְאוּ כָּל הוֹן יָקָר וְנָעִים: משלי כד ד
16. בִּיבֹשׁ קְצִירָהּ תִּשָּׁבַרְנָה נָשִׁים בָּאוֹת מְאִירוֹת אוֹתָהּ כִּי לֹא עַם בִּינוֹת הוּא עַל כֵּן לֹא יְרַחֲמֶנּוּ עֹשֵׂהוּ וְיֹצְרוֹ לֹא יְחֻנֶּנּוּ: ישעיהו כז יא
17. עַד הַגְּבוּל שִׁלְּחוּךָ כֹּל אַנְשֵׁי בְרִיתֶךָ הִשִּׁיאוּךָ יָכְלוּ לְךָ אַנְשֵׁי שְׁלֹמֶךָ לַחְמְךָ יָשִׂימוּ מָזוֹר תַּחְתֶּיךָ אֵין תְּבוּנָה בּוֹ: עובדיה א ז
18. וַיַּרְא אֶפְרַיִם אֶת חָלְיוֹ וִיהוּדָה אֶת מְזֹרוֹ וַיֵּלֶךְ אֶפְרַיִם אֶל אַשּׁוּר וַיִּשְׁלַח אֶל מֶלֶךְ יָרֵב וְהוּא לֹא יוּכַל לִרְפֹּא לָכֶם וְלֹא יִגְהֶה מִכֶּם מָזוֹר: הושע ה יג
19. לָכֵן גָּלָה עַמִּי מִבְּלִי דָעַת וּכְבוֹדוֹ מְתֵי רָעָב וַהֲמוֹנוֹ צִחֵה צָמָא: ישעיהו ה יג
20. כָּל חֹשֶׁךְ טָמוּן לִצְפּוּנָיו תְּאָכְלֵהוּ אֵשׁ לֹא נֻפָּח יֵרַע שָׂרִיד בְּאָהֳלוֹ: איוב כ כו
21. וְהָיָה כֹּל אֲשֶׁר יִקְרָא בְּשֵׁם יְיָ יִמָּלֵט כִּי בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַם תִּהְיֶה פְלֵיטָה כַּאֲשֶׁר אָמַר יְיָ וּבַשְּׂרִידִים אֲשֶׁר יְיָ קֹרֵא: יואל ג ה
22. אֵין שָׂרִיד לְאָכְלוֹ עַל כֵּן לֹא יָחִיל טוּבוֹ: איוב כ כא
23. וְאַתֶּם עֹזְבֵי יְיָ הַשְּׁכֵחִים אֶת הַר קָדְשִׁי הַעֹרְכִים לַגַּד שֻׁלְחָן וְהַמְמַלְאִים לַמְנִי מִמְסָךְ: ישעיהו סה יא
24. אוּלַי יְמֻשֵּׁנִי אָבִי וְהָיִיתִי בְעֵינָיו כִּמְתַעְתֵּעַ וְהֵבֵאתִי עָלַי קְלָלָה וְלֹא בְרָכָה: בראשית כז יב
25. הֶבֶל הֵמָּה מַעֲשֵׂה תַּעְתֻּעִים בְּעֵת פְּקֻדָּתָם יֹאבֵדוּ: ירמיהו י טו
26. עֶרְיָה תֵעוֹר קַשְׁתֶּךָ שְׁבֻעוֹת מַטּוֹת אֹמֶר סֶלָה נְהָרוֹת תְּבַקַּע אָרֶץ: חבקוק ג ט
27. שְׁאוֹל וְעֹצֶר רָחַם אֶרֶץ לֹא שָׂבְעָה מַּיִם וְאֵשׁ לֹא אָמְרָה הוֹן: משלי ל טז
28. וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַם קָדוֹשׁ יֵאָמֶר לוֹ כָּל הַכָּתוּב לַחַיִּים בִּירוּשָׁלָם: ישעיהו ד ג